

Asia: LVM/1616/03/2016

Lausuntopyyntö Euroopan unionin verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta annetuista laeista

Yleiset huomiot

Yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten palveluiden määrittäminen

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavia näkökohtia.

ET pitää hyvänä, että lain valmistelussa on pyritty tekemään keskeisten palveluiden määrittämisessä ainoastaan tarpeellisia muutoksia nykyisiin lakeihin. Keskeisten palveluiden tarjoajien piiriä ei ole tarpeen laajentaa siitä, mitä direktiivissä on säädetty.

Toiminnanharjoittajille ehdotettavat tietoturvaluutta koskevat riskienhallintavelvoitteet

Energiavirasto on luonteva taho valvomaan verkonhaltijoiden verkko- ja tietoturvaluutta koskevaa riskienhallintaa. Verkko- ja tietoturvaluuden hallinta pitää mieltää osaksi palveluiden turvaluuden ja jatkuvuuden varmistamista.

Lähtökohtaisesti on hyvä, että lait antavat toimijalle mahdollisuuden valita liiketoimintaansa, järjestelmiinsä ja muuhun riskienhallintaan parhaiten sopivat menetelmät tietoturvariskien hallitsemiseksi. Samalla täytyy myös huolehtia siitä, että viranomaisilla on tarpeeksi ammattitaitoisia resursseja neuvomaan toiminnanharjoittajia ja ymmärtämään toiminnanharjoittajien tekemiä ratkaisuja. Vaarana on, että viranomaiset alkavat edellyttää ylimitoitettuja toimenpiteitä.

Tietoturvahäiriöiden raportointien perusteluita täytyy selkeyttää. Tietoturvahäiriöllä tarkoitetaan tapahtumaa (poikkeamaa), joka tosiasiallisesti vaikuttaa haitallisesti kyseessä olevien järjestelmien turvaluuteen, mutta ei pelkästään sitä, että havaitaan tietoturvan suhteen puute järjestelmässä. Esimerkiksi jos toiminnanharjoittaja havaitsee järjestelmässään tietoturva-aukon, jonka korjaamiseen se ryhtyy, niin sen ei tulisi olla velvollinen ainakaan julkisesti ilmoittamaan haavoittuvuudesta, koska tämä voi estää haavoittuvuuden poistamisen.

Valvontaviranomaisen tehokkaat ja riittävät toimivaltuudet (ml. seuraamukset ja sanktiot)

Tietoturvallisuuden viranomaisvalvonnassa on äärimmäisen tärkeää, että verkonhaltijat voivat saada asiantuntevaa ennakoivaa neuvontaa myös viranomaisilta. Energiaviraston ja Viestintäviraston täytyy tehdä yhteistyötä ja valtiovallan täytyy varmistaa, että Energiavirastolla on tarvittavat resurssit lisääntyvien tehtävien hoitamiseen ammattitaitoisesti.

Seuraamukset ovat oikein mitoitettuja. Sähkömarkkinalakia ja lakia sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta ei ole tarpeen muuttaa näiltä osin.

Muut yleiset huomiot

Esitys lisäänee jonkin verran verkonhaltijoiden kustannuksia, etenkin kun ei vaikuta olevan varmaa, mikä olisi riittävä dokumentoinnin taso. Lakiesitys ei paranna keskeisten palveluiden tarjoajien liiketoiminnan edellytyksiä.

Pidemmällä tähtäimellä täytyy ymmärtää, että myös verkonhaltijoita koskevassa valvontamallissa on otettava huomioon verkko- ja tietoturvallisuudesta huolehtimisesta aiheutuvat kustannukset. Valvontamallin pitää kannustaa verkonhaltijoita panostamaan myös operatiiviseen riskienhallintaan. Tehokas tietoturvallisuudesta huolehtiminen edellyttäneen, että verkonhaltija valvoo järjestelmiään jatkuvasti. Tietoturvaan investoiminen, sekä tekninen että hallinnollinen (koulutukset, valvonta jne.) pitää voida katsoa investoinneiksi toimitusvarmuuteen ja laatuun sekä innovaatioihin.

Jatkovalmistelussa on syytä tuoda esiin, että keskeisten palveluiden tarjoajien tietoturvallisuutta koskevien riskienhallintavelvoitteiden lisääminen vaikuttaa taloudellisesti muihin toimijoihin. Keskeisten palveluiden tarjoajat todennäköisesti lisäävät vaatimuksia omia palveluidentarjoajiaan kohtaan.

Käytännössä EU:n tietosuoja-asetuksen tietoturvaloukkauksia koskevien vaatimusten ja verkko- ja tietoturvallisuusdirektiivin vaatimusten yhteensovittaminen voi olla haastavaa, kun pyritään vähentämään päällekkäisiä velvoitteita. Kaikkien viranomaisten täytyy huolehtia siitä, että dokumentointi- ja raportointivelvoitteisiin ei muodostu liian raskaita ja päällekkäisiä käytäntöjä.

Laki tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

On erittäin hyvä, että tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n perusteluissa todetaan selvästi, että verkossa toimiva markkinapaikka ei tarkoita verkkopalveluja, joissa vertaillaan eri elinkeinonharjoittajien

tietyjen tuotteiden tai palvelujen hintoja ja sen jälkeen ohjataan käyttäjä valitun elinkeinonharjoittajan palveluun tuotteen ostamiseksi. Perusteluissa selkeästi todetaan, että verkossa toimivia markkinapaikkoja eivät olisi yritykset, jotka myyvät suoraan kuluttajille tai elinkeinonharjoittajille tuotteitaan tai palveluitaan internetin välityksellä. Useat sähkönmyyjät tarjoavat asiakkailleen mahdollisuuden tehdä sopimuksen kanssaan sähkönmyyjän internetsivuilla, mutta tätä toimintaa ei määritelmän mukaan pidettäisi verkossa toimivana markkinapaikkana. ET pitää selvennyksiä perusteltuina.

Tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n määritelmät vaikuttavat energia-alankin toimijoihin niissä tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja tarjoaa palvelun, joka antaa sähkönkäyttäjälle mahdollisuuden tehdä sähkösopimuksia sähkönmyyjien kanssa palvelun omalla verkkosivustolla. Tällaisten palveluiden tarjoajiin sovellettaisiin tietoyhteiskuntakaaren ehdotetun 247 a §:n ja 275 §:n vaatimuksia. Jos tätä ei ole tarkoitettu, tulisi asia selkiyttää.

Laki ilmailulain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Laki rautatielain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Laki alusliikennepalvelulain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

Sähkönmarkkinoiden osalta ratkaisu keskittyä kantaverkkoon, jakeluverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon on perusteltu.

ET pitää merkittävänä puutteena sitä, että sähkömarkkinalain ehdotetun 29 a §:n perusteluissa ei ole avattu pykälän momenttien merkitystä sähkömarkkinoilla tai sähköverkkotoiminnassa eikä merkittävän häiriön arvioimisen kriteereitä, vaan on viitattu tietoyhteiskuntaakaareen ja ilmailulakiin. Tämä on lakia tulkitsevien verkonhaltijoiden kannalta äärimmäisen hankala ja pahimmillaan harhaanjohtava tapa. Lisäksi komissio antaa tarkempaa sääntelyä tietoyhteiskuntakaaren 275 §:n häiriön merkittävyyden arvoimiseksi, mutta kyseinen sääntely ei sovellu sähköverkonhaltijoihin. Ilmailulain 128 b §:n 1 momentin perusteluissa taas viitataan poikkeama-asetukseen.

Sähkömarkkinalain 29 a §:n perusteluista tulee poistaa viittaukset tietoyhteiskuntakaaren 275 §:ään ja ilmailulain 128 b §:ään. Toistonkin uhalla sähkömarkkinalain 29 a §:n perusteluissa tulisi kertoa, mitä kriteeristöä käytetään arvioitaessa häiriötä verkonhaltijan toiminnassa. Esimerkiksi ilmoitusvelvollisuus koskisi tilannetta, jossa tietoturvallisuuden häiriö voi vaikuttaa esimerkiksi verkonohjaukseen tai muulla tavalla voi johtaa sähkönjakelun keskeytykseen merkittävässä laajuudessa. Esimerkkeinä sähköverkonhaltijoiden käyttämistä järjestelmistä voidaan mainita käytönvalvontajärjestelmät ja automaatioverkot. Esimerkiksi pelkästään sellainen häiriö, jossa joku pääsee käsiksi tietoihin mutta ei muuta niitä, ei laukaise 29 a §:n ilmoitusvelvollisuutta.

Päällekkäisen dokumentoinnin välttämiseksi tulisi 29 a §:än lisätä dokumentointia koskeva huomautus, jonka mukaan verkonhaltija voi liittää viestintäverkkoja ja tietoturvallisuuden hallintaa koskevan dokumentoinnin osaksi varautumissuunnitelmaa. Verkonhaltijat ovat sähkömarkkinalain 28 §:n mukaan velvollisia toimittamaan Energiavirastolle varautumissuunnitelman, jossa on käsitelty mm. huoltovarmuutta koskevia seikkoja. Energiaviraston täytyy varautumissuunnitelman saatuaan ottaa kantaa suunnitelman sisältöön, jos se haluaa sitä muutettavan. Sähkömarkkinalain 28 §:n perusteluiden (HE 50/2017) mukaan verkonhaltija on velvollinen suunnittelemaan varautumista myös kyberuhkien varalle.

Suurjännitteisten jakeluverkkojen osittainen sulkeminen 29 a §:n soveltamisalan ulkopuolelle ei vaikuta käytännössä mielekkäältä. Lähes kaikki suurjännitteiset jakeluverkot ovat liittyneinä välillisesti jakeluverkkoon tai kantaverkkoon ja niiden häiriöillä on suuri merkitys sähköverkon toiminnan kannalta.

Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

Maakaasun siirtoverkonhaltijan määrittäminen keskeisen palvelun tarjoajaksi on perusteltu ratkaisu. Suomessa maakaasun jakeluverkonhaltijoilla ei ole niin merkittävää roolia, että niitä tarvitsisi määrittää keskeisten palveluiden tarjoajiksi.

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

ET pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina.

Laki vesihuoltolain muuttamisesta

Voitte kirjoittaa huomionne alla olevaan tekstikenttään

-

Rytkönen Tuomas
Energiateollisuus ry